

Isabelle Vuylsteke: 'In de praktijk nog weinig nagedacht over looplijnen'

Arbeid vraagt tijd

Arbeid is de bottleneck voor veel groeiende melkveebedrijven. Winst in arbeidsefficiëntie ligt volgens Isabelle Vuylsteke van Bedrijfsadviesing Melkveehouderij vooral in kleine zaken, en is tegelijk een erg bedrijfsgebonden managementonderdeel.

tekst **Annelies Debergh**

'Arbeid is vaak nog te weinig onder de aandacht.' Aan het woord is Isabelle Vuylsteke, werkzaam bij Bedrijfsadviesing Melkveehouderij aan het Provinciaal Onderzoekscen- trum voor Land- en Tuinbouw in Beitem. Ze spreekt uit de ervaring die ze opdeed met een Interreg-project rondom arbeid.

Onder de noemer 'Efficiënter werken om beter te leven op een melkveebedrijf' loopt sinds eind 2008 dit vierjarige grensoverschrijdende project in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk rondom arbeidstijdbesteding. Isabelle Vuylsteke: 'Melkveehouders staan nog te weinig stil bij de tijd die ze besteden op hun bedrijf. Arbeid nemen ze niet vaak onder handen, terwijl daar wel winst te halen valt.'

In de eerste fase van het project ver-

geleken de onderzoekers de gemiddelde arbeidstijd aan de hand van een enquête. De studie nam de tijdsbesteding voor verschillende managementonderdelen nader onder de loep, zoals melken, voeren, jongvee, verzorging, administratie en boxen en roosters reinigen. Uit de gegevens van de zestien gespecialiseerde West-Vlaamse melkveebedrijven met gemiddeld 54 melkkoeien, 55 hectare en 9100 liter melk per koe blijkt dat de helft van de tijd opgaat aan melken. Ook het voeren van het vee neemt een hoofdbrok aan tijd in beslag.

Zes minuten arbeid per koe

De variatie in melktijd per koe is niet zozeer afhankelijk van het type melkmachine, leidt Isabelle Vuylsteke af uit de vergelijkingen in het onderzoek. 'Het zit vaak in kleine dingen, hebben we ge-

merkt. Het ophalen van koeien in de wachtruimte is daarvan een voorbeeld. Het is vaak maar enkele minuten werk per dag. Vermenigvuldig je die minuten met 365 dagen per jaar, dan scheelt dat al snel flink wat arbeidstijd. Opdriftsystemen kunnen daar soelaas bieden.'

Bij het voeren van de veestapel komt ze tot dezelfde conclusie als met melksystemen. 'Een bepaald voersysteem maakt eveneens weinig verschil uit in de totale arbeidstijd', stelt Vuylsteke. 'Het verschil zit vooral in de looplijnen op melkveebedrijven. Is de ligging van de kuilen logisch ten opzichte van de stal? Waar en hoe zijn eventuele krachtvoerbronnen opgeslagen? Noem maar op. Dat zijn allemaal elementen die in de totale ar-

Elke Deraedt: 'Door tijdsregistratie vanzelf bewuster bezig met arbeid'

'Als je als boer je arbeidstijden gaat registreren, ga je als vanzelf ook meer stilstaan bij de tijd die je in je bedrijf steekt. Dat aspect alleen is al nuttig.' Melkveehoudster Elke Deraedt uit het West-Vlaamse Langemark-Poelkapelle was één van de vier deelnemers in het West-Vlaamse onderzoeksproject en registreerde de arbeid in detail. Omdat haar echtgenoot Dries D'Hallewin voltijds uit huis werkt, runt zij overdag hun zestigkoppige melkveebedrijf.

Het aantal koeien is sinds de start verdubbeld. 'Arbeid is hier sowieso de beperkende factor, gelukkig is er de hulp van onze ouders', zegt Elke. Bij de uitbreiding en optimalisatie van de bestaande melkveestal investeerde het groeiende melkveebedrijf ook in arbeidsgemak met selectiepoorten na de melkput, een opdriftsysteem in de wachtruimte en de mogelijkheid om praktisch alle vee vast te zetten in het voerhek. 'Het zijn kleine,

eenvoudige, vaak zelfgemaakte aanpassingen, waardoor je efficiënt en comfortabel alleen kunt werken. Arbeidsefficiëntie is meer dan een modewoord. Veel bedrijven produceren nu meer melk met minder arbeidskrachten.'

Om ook op administratief vlak tijdswinst te boeken investeerde Elke Deraedt ook in een handcomputer. 'Ongeacht de grootte van de veestapel wil ik elke individuele koe even goed blijven kennen. Met dit systeem heb ik alle gegevens van de koeien altijd op zak en kan ik korter op de bal spelen.'

Sinds het project denkt de melkveehoudster nu vaker na over arbeid en tijd. 'Bij een verdere groei zou ik op termijn een kalverdrinkautomaat in overweging nemen. Daarbij gaat het er niet alleen om vanaf hoeveel kalveren dat financieel uitkan, de vraag is ook hoeveel tijd daarmee teruggekocht kan worden. Dat zijn resultaten die ik uit dit onderzoek verwacht.'

Dezelfde redenering geldt voor automatisch melken. 'Ik ben ook benieuwd naar de resultaten van de verschillen in arbeidsduur, -pieken en -intensiviteit tussen automatisch melken en traditioneel melken voor ons bedrijf.'

beidstijd voor voeren veel meer een rol spelen dan het systeem zelf. Over de logica van looplijnen op een bedrijf denken melkveehouders vaak nog te weinig na. Dat is jammer, want een foute ligging van kuilen of een onlogisch voertraject is vaak moeilijker aan te passen.'

De analyse van arbeidstijden op de verschillende bedrijven leerde dat er tussen de bedrijven onderling grote verschillen zijn in taaktijden per koe. Gemiddeld ko-

men de bedrijven uit op ruim zes minuten per koe per dag met variaties van amper vier tot een maximum van ruim elf minuten per koe per dag.

De variatie is vooral te vinden ter hoogte van jongveemanagement en reinigingswerkzaamheden rondom roostervloeren en ligboxen. Bij taken als roosters reinigen is tijdswinst snel te boeken door een verdere automatisering. 'In veel gevallen is met een eenvoudig mechanisch reinigingssysteem al snel tijdswinst te halen. Met die systemen is arbeidstijd voor iets meer dan een euro per uur op een goedkope manier teruggekocht terwijl ook de fysieke belasting van de veehouder aanzienlijk vermindert.'

Geen kant-en-klaarrecept

Een tweede deel van het onderzoek bestond uit een vergelijking van de arbeidstijd op vier van de oorspronkelijk zestien getoetste melkveebedrijven. Via een handcomputer werden arbeidstijden nauwkeurig geregistreerd. Ilse Louwagie, laatstejaarsstudent Agro-industrie aan Katho Roeselare, begeleidde dat traject en liep ook twee dagen mee op de betreffende bedrijven.

'Melktijden kunnen melkveehouders vrij goed inschatten, net als de voertijden', concludeert Ilse Louwagie. 'Tijd die aan jongvee, reinigen en behandelen van dieren, maar ook aan administratie opgaat, kunnen veehouders veel minder goed in-

schatten. Daar speelt vaak een subjectieve interpretatie van tijd. Administratie wordt meer als een last gezien en lijkt daardoor al snel meer tijd in beslag te nemen. Ook bij de kalveropfok wordt de arbeidstijd langer ingeschat dan wat die werkelijk bedraagt.'

Met het vervolgonderzoek op de zestien melkveebedrijven hopen de onderzoekers richtwaarden of gemiddelden voor arbeidstijd op te stellen. Isabelle Vuylsteke: 'Zo willen we aan de hand van een soort blauwdruk straks op een efficiënte manier uitschietters uit een reeks basis- kengetallen filteren.'

Vuylsteke onderstreept de noodzaak van objectieve arbeidsinformatie. 'De bedrijven groeien en de zoektocht om het werk efficiënter rond te zetten, neemt toe. Daarbij komt dat ook melkveehouders steeds meer zoeken naar een zekere kwaliteit van leven. Ook vanuit sociale overwegingen komt de vraag naar een hogere arbeidsefficiëntie.'

Arbeid blijft een complexe, moeilijk te omvatten materie, stelt de onderzoeker nog. 'Een arbeidsscan vraagt een bredere insteek dan bijvoorbeeld een voeradvies. Arbeidstijd en -efficiëntie zijn heel interessant om naar te kijken, maar het blijft toch een vijfde dimensie plaatsen op een bedrijf. Er is geen kant-en-klaarrecept om efficiënter met arbeid om te gaan. Toch valt winst te halen, zonder in te boeten op de kwaliteit van het werk.'

Werken met attentielijsten of inzetten van automatisering kan bijdragen aan arbeidsefficiëntie